



ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องพัฒนาการที่พ้กน้กทอ้งเทียว บริเวณชุมชนริมคลองอ้มพวา อําเภออ้มพวา จังหวัดสมุทรสงครวม การศึกษาในครั้งน้เป็นการผสมผสานระหวางวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยแบ่งประเภทของการวิจัยตามลักษณะของการเก็บข้อมูล สามารถแบ่งประเภทของการศึกษาในครั้งน้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาวิจัยจากเอกสาร ร่วมกับการศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยมีรายละเอียดวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 ประเภทของการศึกษาและวิธีการเก็บข้อมูล

3.1.1) การวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสาร เป็นการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่แล้วได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ที่มีบุคคลหรือหน่วยงานและสถาบันต่างๆ เก็บรวบรวมไว้จากแหล่งที่มาของข้อมูลเอกสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว คือ จากตำรา หนังสือ สถิติตัวเลข รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ และวารสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลหลัก 2 แห่ง คือ หอสมุดกลางอาคารวิทยุบริการ และห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในชั้นต่อนน้เป็นการศึกษาข้อมูลของพื้นที่ศึกษาและกลุ่มอาคาร "ที่พ้กน้กทอ้งเทียว" บริเวณชุมชนริมคลองอ้มพวา ในแต่ละแห่ง รวมทั้งเพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน สภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนโครงการต่างๆ ในการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่ชุมชนอ้มพวา เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการฟื้นฟูชุมชนอ้มพวา การพัฒนาการทอ้งเทียวในชุมชนอ้มพวาและพื้นที่ ใกล้เคียง

3.1.2) การวิจัยภาคสนาม

การวิจัยภาคสนาม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจภาคสนามด้านกายภาพ
2. การสังเกตการณ์
3. การสัมภาษณ์

การวิจัยภาคสนาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากสภาพปัจจุบันของกลุ่มอาคาร "ที่พักนักท่องเที่ยว" บริเวณชุมชนริมคลองอัมพวา การสำรวจภาคสนาม ได้ทำการสำรวจอาคารบ้านเรือนที่ได้ปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยมาเป็น "ที่พักนักท่องเที่ยว" ทั้งจากการปรับปรุงอาคารเดิมของตนเอง และการปลูกสร้างอาคารใหม่ ที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2547-2551 โดยได้กำหนดขอบเขตตั้งแต่บริเวณปากคลองอัมพวา ถึง ปากคลองวัดพระยาญาติ (ระยะทางประมาณ 800 เมตร) ประกอบด้วยที่พักนักท่องเที่ยว ทั้งหมด 19 แห่ง ทำการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและลักษณะอาคารที่ที่พักนักท่องเที่ยว บริเวณชุมชนริมคลองอัมพวา

3.1.2.1) การสำรวจภาคสนามด้านกายภาพ

การสำรวจภาคสนามด้านกายภาพ เป็นการเริ่มต้นจากการสำรวจโดยการเดินทางเข้าไปในพื้นที่ศึกษาในวันแรกเพื่อให้เกิดภาวะการรับรู้ (Perceive) ของผู้วิจัยว่าพื้นที่ศึกษานั้นๆเป็นอย่างไร หลังจากนั้นจะเป็นการสำรวจโดยมีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อให้ได้ข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ และนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของอาคารบ้านเรือน บริเวณชุมชนริมคลองอัมพวา ลงบนแผนที่ดิจิทัล โดยขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันที่ครอบคลุมทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาและในพื้นที่ใกล้เคียง โดยใช้สมุดบันทึกและกล้องถ่ายรูปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยภาพถ่ายจะช่วยให้เห็นสภาพของพื้นที่ได้อย่างชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจด้านกายภาพของพื้นที่ศึกษา ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2550 - กุมภาพันธ์ 2552 อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

(1) การสำรวจพื้นที่ศึกษาเพื่อคัดเลือกประเด็นที่น่าสนใจ มาเป็นหัวข้อศึกษาในการศึกษาในครั้งนี้ รวมทั้งการสำรวจพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเป็นทางเลือกประกอบการตัดสินใจก่อนสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ ซึ่งการสำรวจภาคสนามในครั้งนี้ได้ดำเนินการในช่วง เดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2550

(2) การสำรวจพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียง โดยการวางแผนล่วงหน้าเพื่อให้ทราบความเปลี่ยนแปลงสภาพปัจจุบันของกลุ่มอาคารที่ที่พักนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ศึกษาเป็นระยะทุกๆ 2 เดือน และเพื่อจะได้นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และทำแผนที่ตำแหน่งที่ตั้งกลุ่มอาคารที่ที่พักนักท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษากับฐานข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วจากการวิจัยเอกสาร และทำการรังวัดที่ที่พักนักท่องเที่ยว

เพื่อจัดทำผังพื้นที่พักนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ศึกษา ทั้งหมด 19 แห่ง ซึ่งการสำรวจภาคสนามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2550 - กุมภาพันธ์ 2552

(3) การสำรวจพื้นที่ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากขึ้นโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมสำรวจกับผู้วิจัย ซึ่งการสำรวจภาคสนามในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ.2552

ในการรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาว่ามีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง และมีแนวโน้มในการพัฒนาที่นักท่องเที่ยว ไปในทิศทางไหนอย่างไร

3.1.2.2) การสังเกตการณ์ (Observation)

การสังเกตการณ์เป็นกระบวนการในการค้นหาข้อมูลด้านที่พักอาศัยและการอยู่อาศัยของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ "ที่พักนักท่องเที่ยว" โดยแบ่งเป็นรูปแบบและการสังเกตการณ์ออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

(1) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participatory observation) เป็นการสังเกตการณ์แบบทั่วไปเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของ "ที่พักนักท่องเที่ยว" บริเวณชุมชนริมคลองอัมพวา ในแต่ละแห่ง โดยผู้วิจัยทำการสังเกต จดบันทึก และบันทึกภาพถ่าย เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้สมุดบันทึกและกล้องถ่ายรูปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

(2) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participatory observation) การสังเกตกระบวนการทำงานของผู้ประกอบการฯ ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และการเข้าพักค้างแรมใน "ที่พักนักท่องเที่ยว" การล่องเรือชมหิ่งห้อย เป็นต้น โดยในช่วงแรกจะเข้าร่วมในฐานะนิสิตที่มาทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ภายหลังจากสร้างความคุ้นเคยกับผู้ประกอบการฯได้ระยะหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของผู้ประกอบการที่นักท่องเที่ยว

3.1.2.3) การสัมภาษณ์ (Interview)

หลังจากการสำรวจภาคสนามและการสังเกตการณ์ ซึ่งจะได้ภาพรวมของพื้นที่ศึกษาแล้ว จึงได้ข้อสรุปมาเป็น "คำถามหลักในการสัมภาษณ์" เพราะการวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น จึงต้องให้น้ำหนักกับการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นหลัก เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปประมวลผลการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแหล่งอื่นๆ ในการเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสัมภาษณ์แบบทั่วไป

และการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2550 - กุมภาพันธ์ 2551

(1) การสัมภาษณ์แบบทั่วไป การสัมภาษณ์แบบทั่วไป เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (non-structural interview) เป็นการพูดคุยสนทนากับผู้ประกอบการฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เปิดกว้างซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลเสริมและเป็นประโยชน์ในการวิจัยยิ่งขึ้น โดยกลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการที่พักนักท่องเที่ยว บริเวณชุมชนริมคลองอัมพวา สำหรับประเด็นคำถามผู้วิจัยได้กำหนดคำถามเป็นประเด็นกว้างๆและแตกประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- ชื่อและอายุผู้ประกอบการฯ อาชีพ สถานภาพ การศึกษา บ้านเลขที่
- อายุอาคารที่พักนักท่องเที่ยว
- ลักษณะอาคารที่พักนักท่องเที่ยว
- การเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม(TCEP)
- ระยะเวลาที่ดำเนินการปรับเปลี่ยน มาเป็น "ที่พักนักท่องเที่ยว"
- การใช้สอยอาคารก่อนการปรับเปลี่ยนมาเป็น "ที่พักนักท่องเที่ยว"
- ลักษณะการถือครองโดยผู้ใช้งานอาคารก่อนการปรับเปลี่ยนมาเป็น "ที่พักนักท่องเที่ยว"
- ลักษณะการถือครองโดยผู้ประกอบการฯ
- ภูมิลำเนาเดิมของผู้ประกอบการฯ
- ลักษณะการได้มาของการครอบครอง "ที่พักนักท่องเที่ยว"
- ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือครองฯกับผู้ประกอบการฯ (ภายหลังการปรับเปลี่ยนการใช้สอยอาคารมาเป็น "ที่พักนักท่องเที่ยว")

(2) การสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key -information interview)

เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ประกอบการที่พักนักท่องเที่ยว บริเวณชุมชนริมคลองอัมพวา ในประเด็นหลักแล้วค่อยแตกเป็นประเด็นย่อย ดังนี้

- ความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับโครงการและเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการที่พักนักท่องเที่ยว
- ความเห็นเพิ่มเติมของผู้ประกอบการฯ เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนการใช้สอยอาคารมาเป็น "ที่พักนักท่องเที่ยว" บริเวณชุมชนริมคลองอัมพวา

3.1.3) การประมวลผล การวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยนำข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร ประกอบการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาจากการวิจัยภาคสนาม โดยเชื่อมโยงเนื้อหาทั้งหมดเข้าด้วยกันด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ หลังจากนั้นจะเป็นการสรุปผลการวิเคราะห์และเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ โดยการนำเสนอวิทยานิพนธ์ในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เชิงพรรณนา